

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till idrotts- och fritidsnämnden

Datum:
2025-05-19

Diarienummer:
IFN-2025-00043

Handläggare:
Mikael Johansson

Remissvar - Riktlinje för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

Förslag till beslut

Idrotts- och fritidsnämnden beslutar

1. **att** lämna bifogat förslag på yttrande som nämndens svar på kommunstyrelsens förslag till riktlinjer för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.

Ärendet

Gatu- och samhällsmiljönämnden har, i samverkan med andra berörda nämnder och bolag, tagit fram ett förslag till riktlinjer för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor samt platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet. Förslaget är en del av uppdrag 45 i kommunens Mål och budget och syftar till att öka trafiksäkerheten för barn och unga, minska biltrafiken i känsliga miljöer och främja ett mer hållbart resande. Riktlinjen har behandlats i kommunstyrelsen och sänds nu på remiss till bland annat Idrotts- och fritidsnämnden.

Beredning

Ärendet har beretts av kultur-, idrotts-, och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Remissvaret bygger på följande perspektiv:

- Barnperspektiv
- Jämställdhetsperspektiv

- Miljöperspektivet
- Näringslivsperspektiv
- Främjande av fysisk aktivitet i vardagen
- Föreningslogisk och ideellt engagemang

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär inga direkta ekonomiska konsekvenser för idrotts- och fritidsnämnden. Förslag om infrastrukturförbättringar kan dock medföra kostnader på sikt och bör i så fall hanteras i särskild ordning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 19 maj 2025
- Bilaga 1, Förslag till yttrande - Riktlinje för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet
- Bilaga 2, Förslag till riktlinje för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

Kultur, - idrotts, – och fritidsförvaltningen

Magnus Jansson
Bitr förvaltningsdirektör

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Yttrande

Handläggare:
Mikael Johansson

Idrotts- och fritidsnämndens yttrande om riktlinje för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

Idrotts- och fritidsnämnden är i grunden positiv till förslaget och delar målsättningen om ökad trafiksäkerhet, hållbar mobilitet och tryggare närmiljöer. För att riktlinjen ska bli ändamålsenlig behöver den dock ta hänsyn till både skolans och idrottens särskilda förutsättningar.

Skolan har behov av trygga och tillgängliga transportlösningar för elevernas dagliga resor, särskilt i samband med skolstart och skoldagens slut. Samtidigt har idrotten särskilda krav på tillgänglighet och logistik, inte minst eftersom många aktiviteter sker på kvällar och helger, ofta med barn och unga som behöver skjuts av föräldrar eller ledare, inte minst eftersom idrottsverksamheten bärs upp av ideella föreningar, tränare och föräldrar.

Biltrafik till idrottsanläggningar bör fortsatt vara möjlig där det finns särskilda skäl, exempelvis för personer med funktionsnedsättning eller vid transport av omfattande utrustning. Det är därför viktigt att det finns utrymme för undantag och lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till verksamhetens praktiska behov. Samtidigt ser nämnden ett behov av att förstärka satsningen på trygga och säkra gång- och cykelvägar till idrottsanläggningar. Förbättrade cykelparkeringar och tillgång till pumpstationer bör prioriteras, i linje med gällande riktlinjer för idrottshallar och konstgräsplaner. För större anläggningar bör även närhet till kollektivtrafik ses som en viktig del i att främja hållbara resvanor.

Remissvaret bygger på följande perspektiv:

- **Barnperspektiv:** Trygga vägar till idrotten är avgörande för barns självständighet och rörelse. Fysisk miljö och belysning måste skapa förutsättningar för detta.
- **Jämställdhetsperspektiv:** För att säkerställa att införande av bilfria zoner inte får negativa konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv, bör särskild hänsyn tas till hur vardagslogistiken påverkar olika grupper. Kvinnor tar i högre

utsträckning ansvar för hämtning och lämning av barn till skola och fritidsaktiviteter, vilket gör det viktigt att alternativa transportlösningar som upplevs trygga, tillgängliga och praktiskt genomförbara planeras in.

- **Jämlikhetsperspektiv:** Bilfria zoner kan skapa ojämlikheter, om de inte utformas med hänsyn till olika människors livsvillkor så som ekonomiska, sociala och logistiska förutsättningar.

En av de största utmaningarna för en likvärdig tillgång till idrott är skillnader i familjers möjligheter att skjutsa barn med bil. För att minska detta beroende och skapa mer jämlika förutsättningar behöver möjligheterna till säkra och tillgängliga resor till idrottsanläggningar som gång, cykel och kollektivtrafik stärkas.

För deltagare som är beroende av bil, är det viktigt att det finns goda möjligheter till parkering och angöring inom rimligt gångavstånd. För personer med funktionsnedsättning ska tillgängligheten säkerställas i direkt anslutning till anläggningen, i enlighet med gällande regler och riktlinjer.

Tillgången till idrott ska vara likvärdig, oavsett individens eller familjens förutsättningar.

- **Miljöperspektiv:** Vi välkomnar åtgärder för att minska biltrafik och uppmuntra cykling och kollektivtrafik, men de måste följas av investeringar i infrastruktur.
- **Näringslivsperspektiv:** Vi bedömer att riktlinjen saknar direkt bäring på näringslivet och lämnar därför inga synpunkter i denna del.
- **Främjande av fysisk aktivitet i vardagen:** Riktlinjen bör också ses som ett verktyg för att främja mer rörelse i vardagen, inte bara på idrottsplanen utan även till och från anläggningen. Tydliga gång- och cykelstråk, trygga skol- och idrottsvägar och tillgängliga cykelparkeringar kan stimulera en aktiv livsstil även hos dem som inte deltar i organiserad idrott. En väl utformad trafikmiljö bidrar därmed till att öka den fysiska aktiviteten i hela befolkningen, i linje med kommunens ambition om "Rörelse hela livet".
- **Föreningslogistik och ideellt engagemang:** Idrottsverksamheten bygger i stor utsträckning på ideella insatser från tränare, funktionärer och föräldrar. För att detta engagemang ska vara långsiktigt hållbart krävs att logistiken till och från idrottsanläggningarna fungerar väl. De lösningar som tas fram bör därför skapa en trafiksäker och trygg miljö, även under kvällstid, och samtidigt vara praktiskt anpassade till föreningslivets behov.

Det är viktigt att det finns utrymme för undantag och lokalt anpassade lösningar, så att inte det ideella arbetet försvåras. Vid planering av anläggningar och trafikmiljöer bör även möjligheten till angöring med buss beaktas, särskilt för resor till och från bortamatcher.

Synpunkter på riktlinjens utformning

- **Avstånd på 200 meter till angöringsplats:** Riktlinjen föreslår ett generellt avstånd på ca 200 meter mellan hämta-/lämnaplats och verksamhet, vilket motsvarar ungefär fem minuters promenad enkel väg. För vissa grupper, exempelvis barn med särskilda behov eller vid transport av omfattande utrustning, kan detta avstånd utgöra ett praktiskt hinder.

Nämnden anser därför att riktlinjen bör innehålla möjlighet till undantag och

lokalt anpassade lösningar, särskilt i de fall där föreningslivets verksamhet kräver transporter nära anläggningen. Sådana lösningar ska utformas med hänsyn till trafiksäkerhet och trygghet.

- **Brist på särskiljning mellan verksamhetstyper:** Riktlinjen behandlar skolor, förskolor och idrottsanläggningar inom samma ram, trots att de har olika förutsättningar och flöden. Idrottsplatser används under andra tider på dygnet, ofta kvällar och helger, och har andra logistikbehov. Vi föreslår att riktlinjen kompletteras med ett särskilt avsnitt eller bilaga med anpassade principer för idrottsverksamhet och de trafiksäkerhetsrisker som kan finnas kring sådan.
- **Avsaknad av hänsyn till vinterförhållanden:** Det saknas resonemang om hur riktlinjen fungerar vid halka, mörker och kyla. För många föreningar pågår verksamheten året om, inklusive på konstfrusna planer och i hallar under vinterhalvåret. En 400 meters gångsträcka tur och retur kan i sådana fall innebära ökad olycksrisk vid dålig vinterväghållning eller dålig anpassning i övrigt till vinterförhållanden. Vi föreslår att riktlinjen kompletteras med en vinteranpassad bedömning.

Idrotts- och fritidsnämnden

Karolin Lundström
Ordförande

Anna Eriksson
Sekreterare

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig:

Datum:
ÅÅÅÅ-MM-DD

Diarienummer:
NNN-20##-####

Riktlinje för hämta- och lämnafunktion vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Omfattning.....	3
Hämta- och lämnafunktion vid nya förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.....	4
Hämta- och lämnafunktion vid befintliga förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.....	5
Definitioner och begrepp	6
Ansvar	6
Implementering och uppföljning	6

Inledning

Trafiksäkerhet är en central fråga för att säkerställa barns och ungas trygghet när de färdas till och från förskolor, skolor samt platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet. Genom att minska biltrafiken runt dessa platser kan vi både öka trafiksäkerheten och främja ett mer hållbart och hälsosamt resande för barn och unga.

Trafiksituationen runt skolor, förskolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet är ofta komplex, med blandad trafik, parkering och hög belastning vid vissa tider på dygnet. Detta ökar risken för olyckor, vilket gör det avgörande att arbeta för att minska biltrafiken och skapa bättre förutsättningar för barn som går, cyklar eller reser kollektivt.

Syfte

Riktlinjen syftar till att stödja arbetet för en säker och hållbar trafikmiljö vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur-, och fritidsverksamhet. Målet är att skapa en trygg och säker omgivning och bidra till att fler går, cyklar eller reser kollektivt.

Omfattning

Riktlinjen gäller de nämnder, bolag och verksamheter som ansvarar för planering, projektering och drift av förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet. Riktlinjen ska tillämpas på kommunala förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet, men bör även eftersträvas inom privata verksamheter.

Riktlinjen gäller placering och planering av hämta- och lämnafunktion för angöring med bil för nya tillkommande samt för befintliga förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.

Hämta- och lämnafunktion vid nya förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

Vid etablering av nya verksamheter finns det goda möjligheter att från början skapa trafiklösningar som både förbättrar trafiksäkerheten och minskar biltrafiken. När biltrafiken minskar i närheten av förskolor, skolor samt platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet ökar säkerheten för de barn och unga som tar sig dit. Genom att placera hämta- och lämnaplatser en bit bort från verksamheterna, istället för dess direkta anslutning, kan biltrafiken minskas och utrymme skapas för mer aktivt resande. Detta främjar både hälsa, självständighet och hållbarhet, samtidigt som det stödjer den önskvärda utvecklingen mot ökad hållbarhet i samhället.

- Vid etablering av nya förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet ska placering väljas med hänsyn till en infrastruktur som främjar möjligheten att gå, cykla och åka kollektivt.
- För att skapa trygga och trafiksäkra hämta-lämna platser bör parkeringsplatser planeras med tillräcklig geografisk distans. Detta för att även möjliggöra för bilfria zoner vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.
- Vid planering av en hämta-lämnaplats ska det finnas, eller finnas möjlighet att anlägga, en säker och trygg gångbana fram till förskolan, skolan och platsen för idrotts-, kultur- eller fritidsverksamheten.
- Cykelparkeringar ska placeras nära entréerna och utformas så att det är attraktivt att parkera sin cykel under en hel dag, med ramlås och om möjligt väderskydd. Cykelparkering för förskolor ska planeras med plats att låsa fast lådcyklar eller cykelvagnar.
- För att uppmuntra och underlätta för fler att resa kollektivt bör hänsyn tas till kollektivtrafiken och placering av busshållplatser. Detta är särskilt viktigt vid planering av kultur- och idrottsanläggningar där stora publikgrupper förväntas.
- Nödvändiga informationsinsatser och arbete med beteendeförändring ska kombineras med fysiska åtgärder och/eller trafikregleringar för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt till verksamheterna och minska biltrafiken i dess närhet.

Hämta- och lämnafunktion vid befintliga förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet

För redan existerande förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet är det ofta mer begränsat att implementera omfattande förändringar, eftersom infrastrukturen och trafiksituationen redan är etablerad. Åtgärder för att möjliggöra för hämta-lämnplatser en bit bort från dessa befintliga verksamheter, och därav minska biltrafiken i dess närhet, ska anpassas efter de specifika förhållandena på platsen. I vissa fall kan det vara nödvändigt att införa trafikregleringar eller genomföra fysiska förändringar, medan andra situationer kan kräva insatser genom informationskampanjer. Ofta är det dock en kombination av dessa åtgärder som ger bäst resultat.

- För att möjliggöra för bilfria zoner vid förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet ska en tillräcklig geografisk distans till hämta-lämnplatser eftersträvas.
- Befintliga allmänna parkeringsplatser som ligger med ett avstånd från förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet ska vid behov och där det så är möjligt utnyttjas för att minska trafikbelastningen i närheten av dessa verksamheter. Detta kan exempelvis ske genom införandet av korttidsparkering.
- En säker och trygg gångbana ska finnas från de anvisade allmänna parkeringsplatserna till förskolan, skolan och platsen för idrotts-, kultur- och fritidsverksamheten.
- För att möjliggöra för bilfria zoner så ska trafikregleringar, så som parkeringsförbud eller förbud mot motorfordonstrafik, införas där så är möjligt och lämpligt.
- Nödvändiga informationsinsatser och beteendeförändrande åtgärder ska kombineras med fysiska åtgärder och/eller trafikregleringar för att främja gång, cykling och kollektivtrafik, och därmed minska biltrafiken kring förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.

Definitioner och begrepp

Begrepp som är viktiga för att kunna förstå och följa riktlinjen:

Säker och trygg skolväg: vägar som kännetecknas av minimerad risk för konflikter med motorfordon, låga fordonshastigheter, låga motorfordonsflöden, bra belysning, god sikt, samt bra drift och underhåll.

Skola: Med skola avses grundskola.

Hämta-och lämnafunktion: hämta-lämnplatser för biltrafik.

Tillräcklig geografisk distans: Riktlinjen kan inte förutse alla tänkbara situationer, vilket innebär att en bedömning behöver göras baserad på platsens specifika förutsättningar. Bedömningen kan ta hänsyn till allmänna intressen, såsom en god trafikmiljö samt människors säkerhet och tillgänglighet. För att minska belastningen i direkt anslutning till förskolor, skolor och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet bör däremot hämta- och lämnplatser placeras runt 200 meters avstånd, vilket motsvarar en 5 minuters promenad enkel väg. Undantag från detta avstånd kan göras i särskilda fall.

Bilfri zon: En bilfri zon innebär att på en begränsad sträcka hindra all eller viss trafik med motorfordon antingen permanent eller under vissa tider på dygnet.

Allmän plats: gata, väg, park, torg eller annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov.

Kvartersmark: Kvartersmark definieras i plan- och bygglagen som ”mark som enligt en detaljplan inte ska vara allmän plats eller vattenområde”, exempelvis anges ändamålet parkering.

Ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att riktlinjen implementeras i den egna verksamheten. Kommunstyrelsen, genom Stadsbyggnadsförvaltningen, ansvarar för att stödja nämnder och bolagsstyrelser i tillämpningen av riktlinjen.

Implementering och uppföljning

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att genomföra en genomgång av riktlinjen med berörda förvaltningar och bolag efter beslut samt för att samordna en gemensam uppföljning efter införandet.

Uppföljning av riktlinjens krav på avstånd vid hämtning och lämning samt eventuella avvikelser sker kontinuerligt för respektive verksamhet, nämnd som styrelse.